

Sosyal Medyada Pozitif Tıp ve Tamamlayıcı Tıp Paylaşımları Üzerine Nitel Bir Çözümleme

 Mehmet BOZTEPE*

* Öğretmen,
Milli Eğitim Bakanlığı,
birboztepe@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8943-0637

Gönderilme/ Received
11.02.2024

Kabul Tarihi/ Accepted
08.03.2024

Yayın Tarihi/Published
31.03.2024

Öz

Çalışma, dijital çağın sağlık alanındaki bilgi paylaşımını ve erişimini nasıl dönüştürdüğünü ele alarak, bu değişimde sosyal medya platformlarının oynadığı merkezi rolü vurgulamaktadır. Sağlıkla ilgili bilgi ve deneyim paylaşımlarının giderek artan bir şekilde sosyal medya üzerinden gerçekleştiği, bu platformların günlük yaşantımızın ayrılmaz bir parçası haline geldiği belirtilmiştir. Özellikle pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp konularında, geleneksel tıbbın dışında kalan tedavi yöntemleri ve sağlıklı yaşam uygulamaları, sosyal medya kullanıcılarının ilgisini çeken ve çeşitli etkileşimleri tetikleyen başlıca konular arasındadır. Analiz sürecinde, bu bağlamda iki farklı Youtube videosuna odaklanılarak, pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp paylaşımlarının tematik farklılıkları ve izleyici yorumlarındaki çeşitliliği incelenmiştir. Çalışmanın temel bulgularına göre, bel fıtığı tedavisi arayan kullanıcılar genellikle pozitif tıp tedavi yöntemlerine ilgi göstermektedir. Tamamlayıcı tıp videolarına yapılan yorumlarda daha fazla farklı çözüm önerisi bulunması dikkat çekicidir. Bu durum, kullanıcıların tamamlayıcı tıp yöntemlerine, pozitif tıp yöntemlerine göre daha mesafeli durdukları şeklinde yorumlanabilir. Sonuç olarak, bel fıtığı tedavisi arayan kullanıcıların büyük bir kısmının pozitif tıp yöntemlerine ilgi gösterdiği ancak tamamlayıcı tıp yöntemlerinin de önemli bir yer tuttuğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, sosyal medya platformlarının sağlıkla ilgili tercihleri etkilemede önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Gelecekteki çalışmaların, kullanıcıların demografik özelliklerini inceleyerek daha hedeflenmiş sağlık stratejileri geliştirmeye odaklanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Pozitif Tıp, Tamamlayıcı Tıp, Youtube, Sosyal Medya, Sağlık.

*Bu makale intihal tespit yazılımlarıyla taranmıştır. Benzerlik tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by plagiarism detection softwares. No similarity detected.

**Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the “Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive” were followed.

*** Çalışma tek yazar tarafından yürütülmüştür.

The study was conducted by a single author.

****Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

There is no conflict of interest with any institution or person within the scope of the study.

Kaynak gösterme / To cite this article: Boztepe, M. (2024). Sosyal Medyada Pozitif Tıp ve Tamamlayıcı Tıp Paylaşımları Üzerine Nitel Bir Çözümleme. *İletişim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 158-181. doi: 10.59534/jcss.1435081

A Qualitative Analysis on Positive Health Medicine and Complementary Medicine Shares on Social Media

Mehmet BOZTEPE*

* Teacher,
Ministry of National Education,
birboztepe@gmail.com
ORCID: 0000-0001-8943-0637

Gönderilme/ Received

11.02.2024

Kabul Tarihi/ Accepted

08.03.2024

Yayın Tarihi/Published

31.03.2024

Abstract

The study focuses on how the digital age has transformed the sharing and access of information in the field of health, emphasizing the central role played by social media platforms in this change. It has been noted that the sharing of information and experiences related to health is increasingly taking place through social media, and these platforms have become an integral part of our daily lives. Especially in the fields of positive health and complementary medicine, treatment methods outside of traditional medicine and practices for healthy living are among the primary topics that attract the interest of social media users and trigger various interactions. During the analysis process, the thematic differences in positive health and complementary medicine shares, as well as the diversity in viewer comments, were examined by focusing on two different Youtube videos in this context. According to the main findings of the study, users seeking treatment for herniated disc generally show interest in positive health methods. The presence of a greater variety of alternative solution suggestions in the comments made under complementary medicine video is noteworthy. This situation can be interpreted as users being somewhat more distant to complementary medicine methods compared to positive health methods. In conclusion, it has been determined that a significant portion of users seeking herniated disc treatment shows interest in positive health methods, while complementary medicine methods also hold a significant place. These findings indicate that social media platforms play a significant role in influencing preferences related to health. It is recommended that future studies focus on developing more targeted health strategies by examining the demographic characteristics of users.

Keywords: Positive Health Medicine, Complementary Medicine, Youtube, Social Media, Health

Giriş

Günümüzde, dijital çağın getirdiği olanaklarla birlikte sağlıkla ilgili bilgiye erişim ve paylaşım biçimlerinde önemli değişimler yaşanmaktadır. Sosyal medya platformları, bu değişimde merkezi bir rol oynamakta ve sağlıkla ilgili bilgi ve deneyimlerin paylaşımı için bir araç haline gelmektedir. Sosyal medya, günlük rutinlerin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Aile üyeleri ve arkadaşlarla etkileşimde bulunmanın yanı sıra, halka açık etkinliklere katılma ve benzer tercihlere sahip insanlarla çevrimiçi topluluklara katılma gibi sosyal deneyimleri mümkün kılan bir platformdur. Özellikle pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp alanında, geleneksel tıbbın dışında kalan tedavi yöntemleri ve sağlıklı yaşam uygulamaları, sosyal medya kullanıcılarının ilgisini çeken ve yoğun bir etkileşim alanı oluşturan konular arasındadır (Zsila & Reyes, 2023).

Bu bağlamda, bu makalede sosyal medyadaki pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp paylaşımlarını incelemek amacıyla iki farklı *Youtube* videosuna odaklanılmıştır. Her bir video, belirli bir sağlık konusunu ele almakta ve çeşitli tedavi yöntemleri veya sağlık pratikleri hakkında bilgi ve deneyim paylaşımlarını içermektedir. Çalışmada, iki video incelenerek aralarındaki tematik farklılıklar ve izleyici yorumlarındaki çeşitlik analiz edilerek, pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp konularında toplulukların nasıl etkileşimde bulunduğu anlaşılmasına çalışılmıştır.

Analiz süreci, *Maxqda* nitel veri analizi programı aracılığıyla gerçekleştirilmiş ve videoların içerik temaları ile izleyici yorumlarının çeşitliliği belirlenmiştir. Bu analizler, sosyal medya üzerindeki sağlıkla ilgili paylaşımların kullanıcılar arasında nasıl etkileşimlere yol açtığını, hangi konuların tartışma ve ilgi odağı olduğunu ve topluluk dinamiklerini daha derinlemesine anlamamıza olanak tanımaktadır.

Çalışma, sosyal medya üzerindeki sağlıkla ilgili paylaşımların toplum üzerindeki etkisini anlamak ve bu alanda yapılacak gelecekteki araştırmalara katkı sağlamak amacıyla atılmış bir adımdır. İki *Youtube* videosu üzerinden yapılan analizin, pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp alanında toplulukların bilgi paylaşımı ve etkileşim biçimlerinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

1. Pozitif Tıp ve Tamamlayıcı Tıp

“Modern tıp”, “Ortodoks tıp” ve “Batı tıbbi”, “Pozitif tıp” terimleriyle aynı anlamı taşıyan bir ifade olarak kullanılan konvansiyonel tıp, 19. yüzyılın başlarından itibaren hayata geçirilen, bilimsel yöntemlere dayalı olan ve klinik deneyimin bilimsel araştırma sonuçlarıyla desteklendiği, günümüzde hâkim olan tıp anlayışını yansıtan tıbbi uygulamalardır. Dünya genelinde sağlık sistemleri tarafından geniş çapta benimsenen konvansiyonel (pozitif) tıp bilimi, tedavinin hastalara uygulanmadan önce bilimsel verilere dayalı bir şekilde ölçülüp değerlendirilmesini sağlamakta, somut kanıtlara dayanarak güven oluşturmaktadır. Konvansiyonel tıp bilimi, pozitif bilimlerin büyük başarılarına rağmen, birçok insanın maddi veya fiziksel koşullar nedeniyle bu uygulamalara erişememesi veya kendi tercihi uygun olmaması sebebiyle, günümüzde hala önemli bir etkiye sahiptir (Arpacı, 2021, s. 1248-1251).

Tamamlayıcı tıp, tıbbın genel çerçevesini çeşitlendiren veya geleneksel ve modern tedavilere tamamlayıcı olan yöntemleri içeren bir sağlık yaklaşımıdır. Bu tıp anlayışı, temel tıp uygulamalarını destekleyici veya onları tamamlayıcı nitelikte olan farklı tedavi yöntemlerini içerir. Temel amacı, geleneksel ve pozitif tıbbın karşılayamadığı veya çözüm sunamadığı belirli ihtiyaçları karşılamak, hastaların tedavi süreçlerini bütünlük içinde ele almak ve genel sağlık ve koruyucu tedbirleri içeren bir sistem oluşturmaktır. Tamamlayıcı tıp, geleneksel tıp uygulamalarının dışında kalan sağlık hizmetleri, tedavi yöntemleri, uygulamalar ve bu yöntemlere eşlik eden teori ve inançları içeren geniş bir sağlık alanını kapsar. Bu tür tedaviler genellikle kişiselleştirilmiş bir yaklaşım benimser ve hastanın fiziksel, duygusal, zihinsel ve ruhsal ihtiyaçlarını ele almayı hedefler. Bu alan, Birleşmiş Milletler Ulusal Sağlık Örgütü tarafından tanımlandığı gibi, belirli bir toplum veya kültürdeki politik olarak baskın olan sağlık sisteminden farklılıkları içerir (Somer & Lutz-Vatanoğlu, 2017, s. 60).

2. Sosyal Medyanın Toplum Üzerindeki Direkt Etkileri

Sosyal medya platformları özellikle belirli konularda bilgi aramak ve bu bilgiyi hızlı ve pratik bir şekilde paylaşmak amacıyla kullanılan en etkili çevrimiçi kaynaklar olarak kabul edilmektedir. Ayrıca belirsiz durumlarda, kullanıcılar arasında özellikle belirli dedikoduların ve gerçeklerin ele alınıp doğrulandığı bir başvuru kaynağı olarak önem taşır. Ancak, sosyal medya üzerinde dolaşan her mesajın doğruluğu kesin olarak teyit edilmediğinden, platformun bazı olumsuz etkileri de gözlemlenmektedir. Bu sonuçlardan biri, kullanıcıların teyit edilmemiş, yanıltıcı ve zararlı bilgilere maruz kalma eğiliminde olduğu ve bu durumun bazı olumsuz sonuçlara yol açabileceğidir. Aynı zamanda sosyal medyanın denetimsiz gazetecilik içeriğinin büyük bir hacminin dolaşımı için güçlü bir araç olduğu ve bu nedenle yanlış bilgi olgusunu desteklediği ve dolayısıyla sahte haberlerin yayılması yoluyla halkın gerçekliğe ilişkin algısını manipüle etme olasılığını tetiklediği keşfedilmiştir. Sahte haber, kişisel veya kötü niyetli amaçları olan kişiler tarafından kasıtlı olarak üretilen, delilleri görmezden gelen veya yanıltan yanlış bilgi olarak tanımlanır ve ardından internet kullanıcıları tarafından kasıtsız olarak yayılır (Apuke & Omar, 2021, s. 2).

19-32 yaş arası 1787 ABD'li yetişkin ile yapılan çalışmada; *Facebook, Twitter, Google+, Youtube, LinkedIn, Instagram, Pinterest, Tumblr, Vine, Snapchat* ve *Reddit* gibi 11 sosyal medya aracının zaman ve kullanım sıklığı bakımından bu yetişkinler üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Sosyal medya kullanımını yüksek olan gençlerin, sosyal medya kullanımı daha az olan gençlere göre daha fazla sosyal izolasyon hissettiği görülmüştür. Fiziksel çevrelerinden kaynaklanan izolasyon hissi yaşayan bireyler, çevrimiçi destek ağlarına kolayca ulaşabilirler. Aynı şekilde, sosyal medya kullanımı, insanlar arasında bağlantıların kurulmasını kolaylaştırarak sosyal destek ağlarını güçlendirebilir. Özellikle genç yetişkinler arasında, kimlik oluşturma'nın kritik aşamalarını geçiren bireyler arasında sosyal medya kullanımı özellikle artmıştır. ABD'deki genç yetişkinlerin %90'ından fazlası sosyal medya kullanmakta olup, kullanıcıların büyük bir kısmı bu platformları günlük olarak en az bir kez ziyaret etmektedir (Primack vd., 2017, s. 1-2). Sosyal medya platformları bir bağımlılık yaratarak sürekli bir paylaşım yapmamızı sağlamaktadır. Örneğin *Instagram* ya da

Facebook'ta bir paylaşım yapıldığında beğeni veya olumsuz yorumlar alınabilmektedir. Olumsuz bir dönüt alındığında yeni bir deneme yapmak için mutlaka başka bir şans daha vardır. Beğenilme veya olumsuz yorum alma, her iki durum da yeni paylaşımlar yapmak için kişiyi motive etmekte ve bağımlılığı artırmaktadır (Alter, 2017, s. 157).

Son yıllarda birçok araştırmacı "*Facebook Depresyonu*" olarak adlandırılan bir terimi ifade etmişlerdir. Bu terim, sosyal medya platformunda çok fazla vakit geçirip depresyon belirtileri göstermeye başlaması nedeniyle önerilmiştir. Arkadaş çevresi, yaşlıları ile bağlantılı olmak ve kabul edilme, ait olma hissi toplumun önemli unsurlarındandır. Ancak, sürekli etkileşim gerektiren çevrimiçi dünya, bazı bireylerde depresyonun tetikleyicisi olabilecek bir öz-farkındalık unsuru oluşturabilir. Çevrimdışı depresyonla benzer şekilde, "Facebook depresyonu" yaşayan kişiler, toplumsal izolasyon riski altında olup bazen riskli internet sitelerine ve bloglara başvurarak "yardım" arayışına girebilirler; bu da madde kötüye kullanımını, güvensiz cinsel uygulamaları, saldırgan ve kendine zarar verici davranışları teşvik edebilir. Depresyon, aşırı sosyal medya kullanımının yanlılıkla ortaya çıkan sonuçlarından biridir. Ayrıca, "Facebook depresyonu" terimi yalnızca Facebook ile sınırlı değildir; aynı zamanda diğer sosyal medya platformlarının da psikolojik sorunlara yol açtığı ortaya çıkmıştır (Amedie, 2015, s. 6). Sosyal medya kullanımı kişilerin kendi vücutlarını ya da sahip olduklarını beğenmemelerine de sebep olmakta, kaygı ve depresyonu artırmaktadır (Hill, 2023). Özellikle genç nüfus üzerinde yapılan bir araştırmada; gençlerin birbirleri ile sosyal medya platformlarında bağlantı kuramadıklarında kendilerinin bir parçasını kaybettikleri hissine kapıldıkları, kendilerini ifade etmekte zorlandıkları ve ne hissettiklerini bilmedikleri sonucuna varılmıştır (Zuboff, 2019, s. 419).

Tim Wu'ya (2017) göre; sosyal medya, özellikle toplum kullanım biçimini yansıtmıyor. Daha fazla görüntülenme, başkalarının beklentilerine mükemmel bir şekilde uymak için düzenlenmiş, bireysel odaklı bir değerlendirme sistemi yaratıyor. Kendi varoluşumuzu ve başkalarıyla olan ilişkimizi anlama şeklimizi, daha fazla insanın ilgisini çekmeye teşvik ederek çarpıtıyor. Beğenilme, var olma, daha iyi olma arzularını tetikliyor. Bir paylaşım yapıldıktan sonra az beğeni alındığında insanlar endişeleniyor. Daha çok beğeni alındığında ise narsisizme kapı aralanıyor.

Sosyal medyanın bir diğer olumsuz etkisi suç ve suçluyu artırma potansiyelidir. Sosyal medyanın artan kullanımı sonucunda kötü niyetli kişiler dolandırıcılık, saldırma, başkalarına zarar verme yolunu tercih etmektedirler. Kimliklerini sosyal medya aracılığıyla kolayca gizleyen suçlular siber zorbalık, insan kaçakçılığı ve uyuşturucu ticareti gibi suçları da işlemişlerdir. Sosyal medyanın başka tehlikeli bir yönü; terör örgütleri tarafından da tercih edilmesidir. Birçok terör eyleminde sosyal medya kullanımının olduğu belirlenmiştir. Terörizm, bilgi toplamak, üye toplamak, fon toplamak ve propaganda planları için bilgi toplama amacıyla sosyal medyadan faydalanabilmektedir (Amedie, 2015, s. 13).

3. Sosyal Medyadaki Sağlık Paylaşımlarının Toplum Davranışlarına Etkileri

Sosyal medya, kullanıcılara sağlık durumlarını veya aktivitelerini takip etme ve topluluk içinde diğer insanlarınkini inceleme imkânı sunar. İnsanlar, hastalık deneyimlerini belgeleyebilir ve paylaşabilir, örneğin meme kanseri ile mücadele süreçlerini veya kronik hastalıklarla yaşanan deneyimleri, sağlık davranışlarını geliştirme başarılarını ve bisiklet sürme ile yürüyüş gibi sağlıkla ilgili aktivite deneyimlerini birbirlerine aktarabilirler. Kullanıcılar, fiziksel aktivitelerini izleyerek ve paylaşarak diğer kullanıcılarla ağlar oluşturabilir ve aktivite performanslarını tartışabilirler. Hastalık deneyimlerini yazmak ve paylaşmak, hastaların hastalıklarıyla başa çıkmalarına ve sağlık hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olabilir. Diğer kullanıcılar da bu tür paylaşımlardan faydalanabilir, çünkü benzer deneyimlere sahip akranları bulup yaşam tarzı değişiklikleri hakkında öneriler alabilirler ve tedavi seçeneklerini tartışabilirler. Bu sosyal medyanın sağlık paylaşımı bağlamında avantajları olarak gösterilebilir (Chen & Wang, 2021, s. 7). Ancak, sosyal medyada yanlış ya da doğruluğu ispat edilemeyen birçok bilgi paylaşılmaktadır. Bilginin kaynağı ve doğruluğu bilinmeden paylaşım yapılması, bu bilginin özellikle sağlıkla ilgili olması kötüdür. Sosyal medya bilginin hızlı yayılmasını sağlar ve toplum davranışını etkiler (Li & Sakamoto, 2014, s. 285-286). Birkaç yıl önce ortaya çıkan Covid-19 salgını sürecinde, sosyal medyadaki sağlık paylaşımlarının toplum üzerinde etkileri olduğu görüldü. Yapılan bir çalışmada, sosyal medyada yanlış bilgiler içeren covid-19 haberlerini paylaşanların hem kendi kaygı düzeylerini yükselttikleri hem de toplumda salgın durumunun kötüleşmesine neden oldukları ortaya çıkmıştır (Verma vd., 2022, s. 7). Sosyal medya platformları, sağlıkla ilgili bilgi paylaşımı, sağlık teşviki, politika etkileme, sağlık uzmanları ile hastalar arasındaki ilişkilerin kurulması, ilaç kötüye kullanımı veya halk arasındaki yanlış anlamaların tespit edilmesi, doğru bilginin yayılması ve anlık sağlık verilerinin toplanması gibi birçok fırsat sunmaktadır. Özellikle Dünya Sağlık Örgütü'nün Küresel Salgın Alarm ve Yanıt Ağı gibi halk sağlığı kuruluşları, bu platformları gerçek zamanlı izleme amacıyla etkin bir şekilde kullanmaktadır. Ayrıca, sağlık araştırmacılarının internet üzerinden katılımcıları çekmeleri ve veri toplamaları için bu çevrimiçi platformlar oldukça kullanışlı bir araçtır. Bu çevrimiçi platformlar, davranışsal danışmanlık sağlama açısından da büyük potansiyele sahiptir ve sosyal ağların bireylerin ve grupların karar verme süreçlerini etkilediği düşüncesini destekler. Sosyal medya ayrıca kamu acil durumlarında hızlı bir iletişim platformu olarak rol oynamakta, söylentilerin yayılmasına, yanlış bilgi ve komplo teorilerinin yayılmasına ve belirli kişilere ve bölgelere karşı korku ve damgalamanın artmasına neden olabilmektedir. Tıp ve halk sağlığı alanlarında sosyal medyanın oynadığı büyük rolün göz ardı edilmemesi gerekir (Kanchan & Gaidhane, 2023).

Durumu farklı bir açıdan değerlendiren çalışmada şöyle belirtilmektedir; söylentiler ve haberler, bir konuyu veya durumu kavramak ve geleceğe yönelik hazırlıklı olmak için gerekli olan önemli bilgileri içermeleri açısından benzerdir. Ancak, aralarındaki temel fark, haberin doğrulanmış bilgi olarak kabul edilmesi, söylentilerin ise doğruluğu henüz doğrulanmamış bilgiler olmalarıdır. Ancak, günümüzde bu haberler ile söylentiler arasındaki keskin ayrımın artık geçerli olmayabileceği öne sürülmektedir. Yaklaşık 1500 haber makalesinin

incelenmesine dayalı olarak, çevrimiçi medyanın söylentilerin yayılmasında önemli bir rol oynadığı iddia edilmektedir. İnternet üzerindeki söylentilerin içerik analizi, bazı söylentilerin, özellikle haber medyası gibi belli bir bilgi kaynağına atıfta bulunduğunu göstermiştir. Söylenti çalışmaları, söylentilerin paylaşılmasının temel motivasyonunun, insanların bu söylentileri doğrulamak istemesi olduğunu savunmuştur. İnsanlar, bir söylentiye önemli olarak gördüklerinde, bu doğruluğunu doğrulamak amacıyla diğer insanlarla paylaşma eğilimindedirler. İnternet üzerinde, insanlar sadece bilgi paylaşarak değil, aynı zamanda sosyal medya platformlarında ek bilgilere ulaşarak ya da web sitelerini ziyaret ederek bilgileri doğrulamaktadır. Yani insanların bir kısmı sosyal medyada sağlık ile ilgili söylentileri etiketinden dolayı önemli görebilmektedirler. Çünkü sağlık her insan için önemlidir. Bu durum da onların sağlık türündeki paylaşımları yaymalarındaki sebeplerden biri olabilir (DiFonzo & Bordia, 2007, ss. 71-72).

Araştırmalar, sağlık anksiyetesi ile sağlık bilgisine olan gereksinim arasında bir ilişkinin varlığını göstermektedir. Örneğin, yoğun sağlık anksiyetesi yaşayan bireyler, daha düşük düzeyde sağlık anksiyetesi taşıyan bireylerden daha fazla çevrimiçi sağlık bilgisi araştırması yapma eğilimindedirler. Bir çalışma, sağlık anksiyetesi yaşayan kişilerin belirsizlikle başa çıkma kapasitelerinin düşük olduğunu ve sağlıklarıyla ilgili belirsizliklerin yol açtığı rahatsızlığı azaltma amacıyla bilgi arama eğiliminde olduklarını öne sürmektedir. Çevrimiçi sağlık bilgisi genellikle eksik ve belirsiz olduğundan, bu bireyler bilginin doğruluğunu teyit etmek için fazladan zaman harcamaktadır (OhHyun Jung Oh & Lee, 2019, s. 2).

Sosyal medyada sağlık ile ilgili yanıltıcı paylaşım yapanlar sadece normal vatandaşlar değildir. Bazen doktorların da yanıltıcı paylaşımlar yaptığı olabilmektedir. Mesela İngiltere’de (GMC – General Medicine Council) Genel Tıp Konseyi tarafından 2022 yılında alınan karara göre; sosyal medyada "yanıltıcı" bilgiler paylaşan doktorlar, planlanan yeni yönergelerle göre düzenleyici işleme karşı karşıya kalabilirler. Tıp doktorları tarafından *Twitter*, *Instagram* ve *TikTok* gibi sosyal medya platformlarında yapılan paylaşımlar, bir doktorun şikâyet edilmesi durumunda Genel Tıp Konseyi (GMC) tarafından incelenmek üzere gözden geçirilebilecek içerikler arasında bulunmaktadır (Ambrose, 2022).

Sosyal medyanın fiziksel ve mental sağlık davranışlarına etkileri olduğuna katkıda bulunan Lübnan’da yapılan bir çalışmada; hamile kadınların sosyal medya nedeniyle bazı sağlık davranışlarının değiştiği ortaya çıkmıştır. Teknolojiye ve sosyal medyaya bağımlı olan hamile kadınlar, vücut imajı ve hamilelikle ilgili ilişkilendirilen artmış bir anksiyeteye sahip olabilecekleri belirtilmiştir. Hamile kadınlar, hamileliklerine zarar verebilecek yiyeceklerin tüketimini azaltmış olmalarına rağmen, hamilelik için gerekli olan önemli besin maddelerinin alımını artırmamışlardır. Bu, kadınların besin açısından zengin bir diyeti incelemediğini, bu da prenatal gelişim için kritik olan besin maddelerinin yetersiz alımlarına yol açabileceğini göstermektedir. Ayrıca, sosyal medya kullanımı ve paylaşımının sadece daha sağlıklı yeme tercihlerine yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda kısıtlayıcı beslenme davranışlarına da neden olmuş olabileceği anlaşılabilir (Zeeni vd., 2021, s. 6).

Çevrimiçi sağlık bilgilerinin paylaşımı, toplumun geniş bir kesimine etki etmektedir. Sosyal medya platformları, bilimsel olarak kanıtlanmamış tedavileri ve ilaçları destekleyen kişisel deneyimlere dayalı bilgileri içermekte ve aşılardan tartışmalı konularda hastaların inançlarını değiştirebilmektedir. Kamusal platformlarda sağlığa zararlı davranışların sergilenmesi, uygunsuz içeriklere erişimin neden olduğu olumsuz psikolojik etkilere yol açmakta ve sosyal medyanın politika ve araştırma finansmanını çarpıtmak için kullanılması gibi olumsuz etkileri barındırmaktadır. Yapılan bir çalışma, sosyal medya üzerindeki sağlık içeriklerinin doktor-hasta ilişkilerini de etkileyebileceğini ortaya koymuştur. Ayrıca, son dönemlerde sağlık profesyonellerine yönelik artan şiddet eğiliminin, bu eğilime sosyal medyanın da katkıda bulunduğu öne sürülmektedir (Işık vd., 2019, s. 2578).

Sosyal medyadaki sağlık bilgilerinin kalitesi ciddi endişelere işaret etmektedir. Bu bağlamda, yaşamı tehdit eden hastalıkların, özellikle kanser ve diyabet gibi, insanlarda sıkça kaygı yarattığı ve bu tür hastalıkların sosyal medya sağlık bilgilerinin kalitesiyle ilgili en fazla endişeye yol açtığı görülmektedir. Bununla birlikte, hayati tehlike oluşturmasa da dış bakımı da sosyal medyada sağlık bilgilerinin kalitesi konusunda sıkça eleştirilen bir konu olmuştur. Bu tür düşük kaliteli içeriklerin büyük bir kısmının *Youtube* ve diğer genel sosyal medya platformları ile kullanıcıları tarafından oluşturulduğu belirtilmektedir (Afful-Dadzie vd., 2021, s. 9-10).

Sosyal medya platformları, sağlık sorunları ve tıbbi tedavilerle ilgili yanlış bilgiye maruz kalma endişesi taşıyan birçok hasta için büyük bir kaygı kaynağıdır. Bu bağlamda, çeşitli sosyal medya platformlarında sunulan sağlık ve tıbbi bakım bilgilerinin doğruluk derecesi oldukça düşüktür. Hem güvenilir ticari hem de kamu destekli tıp ve sağlık portalları bulunsa da farklı sağlık sorunlarına sahip hastalar genellikle sağlıkla ilgili anahtar kelimeleri aramak için arama motorlarını kullanırlar ve her zaman resmi portalları tercih etmezler. Bu durum, tıbbi ve sağlık sorunlarıyla ilgili yanlış bilgiye erişim riskini artırır. Doğrulanmamış kaynaklardan gelen yanlış bilgilere dayalı olarak önemli tıbbi ve sağlık kararlarının alınması ve verilmesi, hastalar için zararlı sonuçlar doğurabilir. Sosyal medya kullanımı, hastaların gereksiz yatırımlara, gereksiz testlere veya tedavilere para harcamalarına ve ciddi semptomları göz ardı etmelerine yol açabilir (Lim, 2016, ss. 11-12).

4. Araştırma Soruları

Çalışma, bel fıtığı tedavisi konusunda sağlık bilgi paylaşımlarının yaygın olduğu *Youtube* platformundaki iki farklı videoyu inceleyerek, pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp yöntemlerinin etkinliği üzerine bir karşılaştırma yapmayı amaçlamaktadır. Özellikle, sağlık konularında popüler olan bu iki ayrı video üzerinden sağlanan bilgileri değerlendirerek, pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp bakış açılarının bel fıtığı tedavisindeki rolü görülmek istenmektedir. Bu çerçevede çalışma aşağıdaki sorulara cevap aramak için yürütülmüştür;

1- Pozitif tıp paylaşımı olan *Özel Yenibosna Safa Hastanesi* kanalındaki “*Bel Fıtığı Nedir, Belirtileri Nelerdir? Bel Fıtığı Ameliyatı Nasıl Yapılır?*” adlı videonun içeriğinde hangi temalara değinilmektedir?

2- Tamamlayıcı tıp paylaşımı olan *Kanal7* kanalındaki “*Bel Fıtığını Yok Eden Tedaviler | Feridun Kunak'la Evlerinize Sağlık*” adlı videonun içeriğinde hangi temalara değinilmektedir?

3- Pozitif ve tamamlayıcı tıp videolarına yapılan yorumlar hangi başlıklar altında toplanabilir?

4- Sosyal medya kullanıcılarının sağlıkla ilgili paylaşımlarında pozitif tıp ya da tamamlayıcı tıp konusunun önemi nedir?

5- Pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp videolarının yorumlarındaki farklar nelerdir?

5.Yöntem

Sosyal medya üzerindeki pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp paylaşımlarını analiz etmek üzere iki farklı *Youtube* videosu seçilmiştir. Araştırmanın evreni, *Youtube* platformundaki pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp ile ilgili videolardan oluşmaktadır. Seçilen iki video, geniş bir izleyici kitlesine sahip olduğu düşünülen, öne çıkan sağlık konularını içeren ve farklı bakış açılarını yansıtan örneklerdir. Bu seçimin temelinde, *Youtube'un* geniş izleyici kitlesi ve sağlıkla ilgili konularda yaygın olarak kullanılması yatmaktadır. *Youtube* platformu, sağlık ve tıp alanındaki içeriklerin geniş bir kitleye ulaşmasını sağlayan bir mecra olarak dikkat çekmektedir. Sağlıkla ilgili konularda *Youtube* videoları genellikle farklı tedavi yöntemlerini, deneyimleri ve sağlıklı yaşam önerilerini içermekte ve bu da kullanıcıların çeşitli bakış açılarına maruz kalmalarına olanak tanımaktadır. Ayrıca, *Youtube'un* interaktif yapısı ve kullanıcı yorumları, izleyicilerin video içeriği hakkında görüşlerini paylaşmalarına ve bu konuda etkileşimde bulunmalarına olanak tanımaktadır. Çalışma sorularına cevap vereceği düşünüldüğü ve analiz sürecini tamamlamak için amaçlı örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Amaçlı örnekleme, belirli bir konu veya özellik üzerinde derinlemesine bir anlayış sağlamayı amaçlayan bir örnekleme yöntemidir (Palys, 2008, s.697). Videolardaki temalar, içerik analizi tekniği ile elde edilmiştir. Videoların sadece sağlıkla ilgili verdiği bilgilere odaklanılmış, kurgu, çekim ve teknik detayları üzerinde durulmamıştır.

İki farklı *Youtube* videosunu seçerek, sadece video içeriğini değil, aynı zamanda izleyici yorumlarının da analiz edilmesi amaçlanmıştır. İncelenen videoların linkleri aşağıdaki şekildedir;

Pozitif Tıp: Özel Yenibosna Safa Hastanesi kanalı örnek video: *Bel Fıtığı Nedir, Belirtileri Nelerdir? Bel Fıtığı Ameliyatı Nasıl Yapılır?*

Videonun linki: <https://www.youtube.com/watch?v=LthFB5hR6N8>

Tamamlayıcı Tıp: Kanal7 kanalı örnek video: *Bel Fıtığını Yok Eden Tedaviler | Feridun Kunak'la Evlerinize Sağlık*

Videonun linki: <https://www.youtube.com/watch?v=T5qfn3uR90E>

Her bir video dikkatlice izlenmiş ve içeriğin anlaşılması için araştırmacı tarafından temalar belirlenmiştir. Videoların içeriği üzerinde dikkatlice odaklanarak, pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp ile ilgili ana konular, tedavi yöntemleri ve sağlık uygulamaları gibi temalar belirlenmiştir. Bu videoların seçiminde, genel popülasyonu temsil etme amacından ziyade, belirli bir konuda derinlemesine bilgi sağlamak hedeflendi.

Videoların içeriği incelendikten sonra, videolara yapılan yorumlar incelenmiştir. Pozitif tıp video örneğinde 193 yorum, tamamlayıcı tıp video örneğinde ise 259 yorum incelenip kodlama tekniği kullanılmıştır. Kodlamalar araştırmacı tarafından yorumlar okunurken yapılmıştır. Pozitif tıp videosu yorumları için; *şikâyet, farklı çözüm, konu dışı, olumlu dönüt, olumsuz dönüt, bilgi edinme, eleştiri, öneri* şeklinde kodlar oluşturulmuştur. Tamamlayıcı tıp videosu yorumları için ise; *şikâyet, farklı çözüm, konu dışı, bilgi edinme, öneri, olumlu dönüt, olumsuz dönüt, önermeyen* şeklinde kodlanmıştır. İki hafta arayla videolar araştırmacı tarafından tekrar izlenmiş, temalar çıkarılmış ve kodlamalar tekrar yapılmıştır. Kodlama tutarlılığını ölçmek için *Cohen Kappa Testi* uygulanmıştır. İlk kodlamalar ve ikinci kodlamalar arasında 0,82 oranında uyum tespit edilmiştir.

6.Bulgular

6.1. Pozitif Tıp Örnek Video İncelemesi

Özel Yenibosna Safa Hastanesi kanalına ait video paylaşımının içeriği incelendiğinde; Op. Dr. Ahmet Şengöz, bel fitiğinin tanımını yaparak başlamıştır. Videoya göre bel fitiği, omurganın omur adı verilen kemiklerinden kaynaklanan bir durumdur. Omur kemikleri arasındaki eklemler, bel bölgesindeki sinir köklerine baskı yaparak veya zarar vererek bel fitiğine neden olabilir. Hastalık genellikle bel ağrısı ile başlar ve ilerledikçe kalça ve bacaklara yayılan şiddetli ağrılar meydana gelebilir. Bel fitiğine sahip hastaların çoğu cerrahi müdahale olmaksızın tedavi edilebilir. Bel fitiğinin tedavi seçenekleri arasında yatak istirahati, ilaç tedavisi ve fizik tedavi bulunmaktadır. Bu medikal tedaviler genellikle hastaların %95'ini başarıyla iyileştirebilir. Ancak, hastalığın ileri aşamalarında ve sinir köklerine ciddi zarar verdiği durumlarda cerrahi tedavi düşünülmektedir. Bel fitiği ameliyatının riskleri vardır, ancak cerrahi riskler, hastanın tedavi edilmediği takdirde karşılaşılabileceği risklerden daha düşükse, cerrahi müdahale hemen gerçekleştirilebilir.

Video paylaşımına göre; lomber mikro disk eklemi adı verilen modern bir cerrahi yöntemle yapılan bel fitiği ameliyatları, küçük cilt kesisi ve mikroskop altında gerçekleştirilen işlemlerle hastaların hızlı bir iyileşme süreci geçirmesine olanak tanımaktadır. Ameliyat sonrası dönemde, hastaların erken ve geç aşamalarda dikkat etmeleri gereken konular bulunmaktadır. Erken dönemde, bir haftalık yatak istirahati önerilir ve daha sonra yürüyüş gibi basit aktiviteler kademeli olarak arttırılır. Bel fitiği ameliyatı sonrasında ağrılar genellikle bacak ağrısının hemen düzelmesiyle azalır, ancak belirli bir süre boyunca hafif bel ağrıları devam edebilir. Geç dönemde, bir ayı doldurduktan sonra, hastalara eğer engel yoksa fizik tedavi önerilir. Bu tedavi, omurganın güçlendirilmesini, adele yapılarının güçlendirilmesini ve ameliyata bağlı ufak tefek ağrıların tedavi edilmesini içerir.

Yukarıda içeriğine değinilen pozitif tıpla ilgili videoda ana tema olarak bel fitiğinin tedavisi üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda ortaya çıkan temalar şu şekilde ifade edilebilir: **yatak istirahati, ilaç tedavisi, fizik tedavi ve cerrahi tedavidir.** Ameliyat sonrası dönemde kas yapısının ve omurganın güçlendirilmesine değinilmiştir.

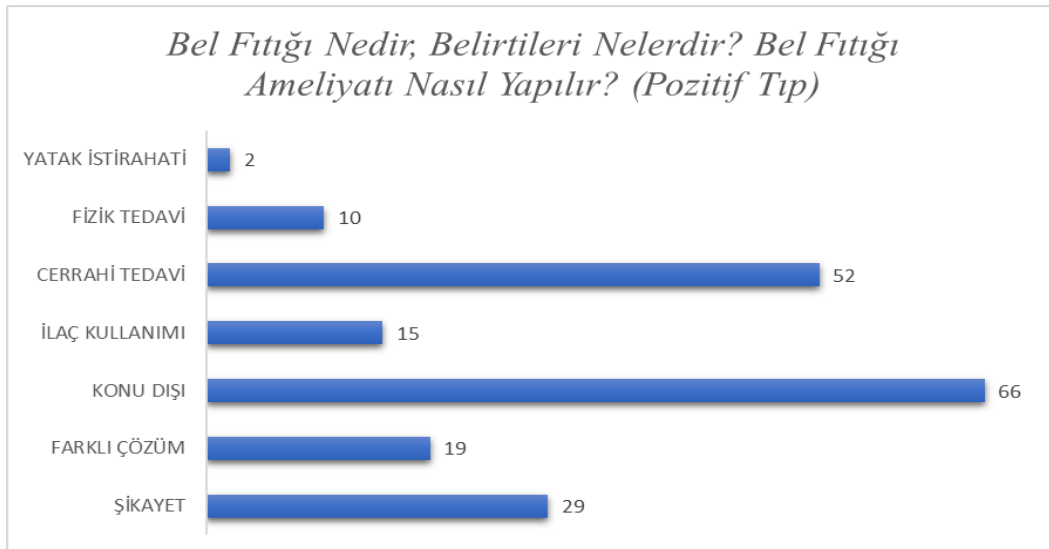
6.2. Tamamlayıcı Tıp Örnek Video İncelemesi

Kanal7 kanalında yayınlanan *Bel Fıtığını Yok Eden Tedaviler | Feridun Kunak'la Evlerinize Sağlık* adlı tamamlayıcı tıp paylaşımı incelendiğinde; Dr. Feridun Kunak'ın, bel fıtığından şikayetçi olan bir kişiye, bel ağrılarına karşı tamamlayıcı tıp yöntemlerini önerdiği ve kişiye rehberlik ettiği görülüyor. Paylaşımında öne çıkan tamamlayıcı tıp temaları şu şekildedir; videoda Dr. Feridun Kunak, bel ağrılarına karşı tamamlayıcı tıp yöntemlerini önerir. Bu yöntemler arasında bitkisel yağlar, masaj ve özel hareketler yer alır. Kupa terapisi de tedavide önemli bir yer tutar. Kekik, adaçayı, lavanta gibi şifalı bitkilerin kullanımına vurgu yapılır. Bu bitkilerin yağları, ağrıyan bölgeye masaj yapmak ve rahatlamak için kullanılmaktadır.

Dr. Feridun Kunak, tamamlayıcı tıp alanında çeşitli eğitimler aldığını ve bu alanda kendisini geliştirdiğini belirtir. Biyoenerji, theta healing gibi enerji sistemlerini öğrendiğini ve bu bilgileri uyguladığını ifade eder. Paylaşımında, sızma zeytinyağı, kekik yağı, adaçayı yağı ve lavanta yağı gibi doğal yağların kullanımını detaylı bir şekilde anlatılır. Anlatıma göre bu yağlar, bel ağrılarına karşı yapılan masajlarda kullanılmaktadır. Kunak, kupa terapisinin bel ağrılarına karşı etkili bir yöntem olduğunu vurgular. Kupa yapımını gösterirken, bu terapinin ağrıyan bölgeye uygulanması ve ardından bölgeye masaj yapılması önerilir.

Tamamlayıcı tıp uygulamalarının yanı sıra, konuşmacı bel ağrılarına yönelik bazı egzersizleri ve hareketleri de paylaşmaktadır. Bu hareketlerin beldeki sıkışıklığı açtığını öne sürmektedir. Bel ağrılarına karşı yapılan tamamlayıcı tıp uygulamalarını pratik olarak göstermektedir. Bu, izleyiciye kendi başlarına uygulayabilecekleri basit yöntemler sunmayı amaçlamaktadır. Bel ağrılarına karşı yapılan sallanma hareketinin önemi vurgulanmaktadır. Bu hareketin beldeki sıkışıklığı açtığı ve rahatlamaya yardımcı olduğu belirtilir. Dr. Kunak, uyguladığı tamamlayıcı tıp yöntemlerinin kendisine nasıl yardımcı olduğunu ve iyileşmeye nasıl katkı sağladığını deneyimlerine dayanarak anlatmaktadır. Bu bağlamda videoda işlenen temalar şu başlıklar altında belirlenebilir: **bitkisel yağlarla tedavi, masaj, kupa terapisi ve biyoenerji** olarak ifade edilebilir.

6.3. Pozitif Tıp Örnek Videosuna Yapılan Yorumlar

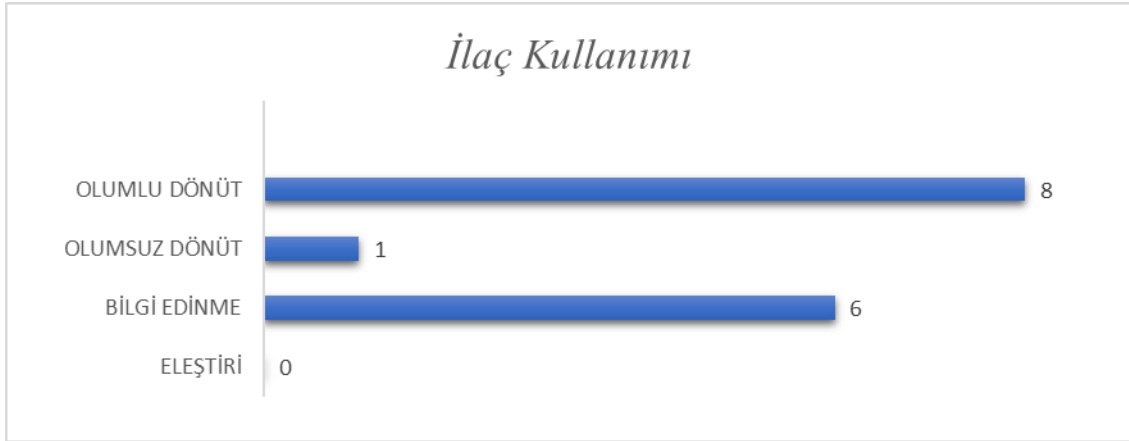
Tablo 1: Pozitif Tıp Video Yorumları Dağılımı

Bel fıtığı rahatsızlığının tedavisi için pozitif tıp yöntemleri öneren “*Bel Fıtığı Nedir, Belirtileri Nelerdir? Bel Fıtığı Ameliyatı Nasıl Yapılır?*” adlı videoya yapılan yorumların nicel dağılımları Tablo 1’de verilmiştir. Videoya yapılan toplam 193 yorum, videoda analiz edilen temalar (ilaç kullanımı, cerrahi tedavi, fizik tedavi, yatak istirahati) çerçevesinde incelenmiştir. Bu temaları konu edinen yorumlar kendi adlarında kodlanmış, temaların dışında olan yorumlar ise yeni başlıklar altında kodlanmıştır. Örneğin *Şikâyet* başlığı, videoyu izleyen kullanıcıların bir şikâyetini dile getirdiği yorumları kodlamak için kullanılmıştır. Kullanıcıların videoya yaptığı “*Abi 16 yaşındayım belim aşırı ağrıyor. Arada çok fena batar giriyor, yatarken rahat edemiyorum. Geçen sene baya zorlamıştım ne yapmam lazım abi? Allah rızası için biri yardım etsin.*”, “*Hocam 6 aydır çekiyorum, çift taraflı bel fıtığı var acil ameliyat dedi doktor ama korkuyorum. Ne yapacağım şaşırđım. Bacağımın sağ tarafında güç kaybı oldu*” gibi yorumlar *Şikâyet* başlığı altında kodlanmıştır. Kullanıcılar 29 yorumda bel fıtığı ile ilgili şikâyetlerini dile getirmişlerdir.

Pozitif tıp tedavi yöntemlerini konu alan bu videoya yapılan yorumlardan 19 tanesinde kullanıcılar farklı çözüm önerilerinde bulunmuşlardır. Bu çözüm önerilerinin içerisinde hayvansal yağ tedavisi, şifa bantları gibi tamamlayıcı tıp yöntemlerinden de bahsedilmiştir. Örneğin bu yorumda bir kullanıcı tarafından deve kuşu yağının bel fıtığı ağrılarına çok iyi geldiği iddia edilmiştir; “*Arkadaşlar bende iki adet boyun fıtığı vardı. Gitmediğim fıtıkçı kalmadı. Gece üçlere kadar ağrıdan uykum gelmiyordu. Ağrı ve sızıdan yeminle yemek yiyemiyordum. O derece kötü idim. Ağrı kesiciler de fayda etmiyordu. Her akşam banyodan sonra deve kuşu yağı sürdürdüm beş dakika ovdurarak. Bugün 30. günüm. Çok şükür rabbime şifa buldum ağrı sızı hiç kalmadı. Deve kuşu yağı krem şeklinde ve sarı olanı alın aktarlarda var. Tabi her aktarda olmayabilir. Lütfen kullanın ne fizyoterapist ne de fıtıkçılara gitmeyin. Kullanın ve bana dua edin yeter. Vallahi billahi ben kullanıyorum ve bugün 30 gün doldu tek derdim insanlara yardımcı olmak o kadar. Geçmiş olsun.*” Bir başka kullanıcı “*masaj da çok iyi geliyor. Kas gevşetici kremler sürerek masaj yapın.*” yorumunda bulunarak masajın bel fıtığı ağrılarına iyi geldiğinden bahsetmiştir. “*Bel fıtığı olanlara karaciğeri yormadan şifa bantlarımızla iyileştiriyoruz, yardımcı olurum ulaşabilirsiniz*” şeklinde yorum yapan kullanıcı ise bel fıtığını şifa bantları ile iyileştirdiklerini iddia etmiştir.

Videoya yapılan 66 yorum video içeriğinde bahsedilen bel fıtığı tedavisi ve yöntemleri konularından bağımsız olması sebebiyle “*konu dışı*” şeklinde kodlanmıştır. Bu yorumlardan bazıları; “*iyi geceler hocam*”, “*masadaki kitabı çay paketi zannettim*”, “*neden fon müzikte rock drum backtrack var?*”, “*yazık kafana*” şeklindedir.

6.3.1. İlaç kullanımı

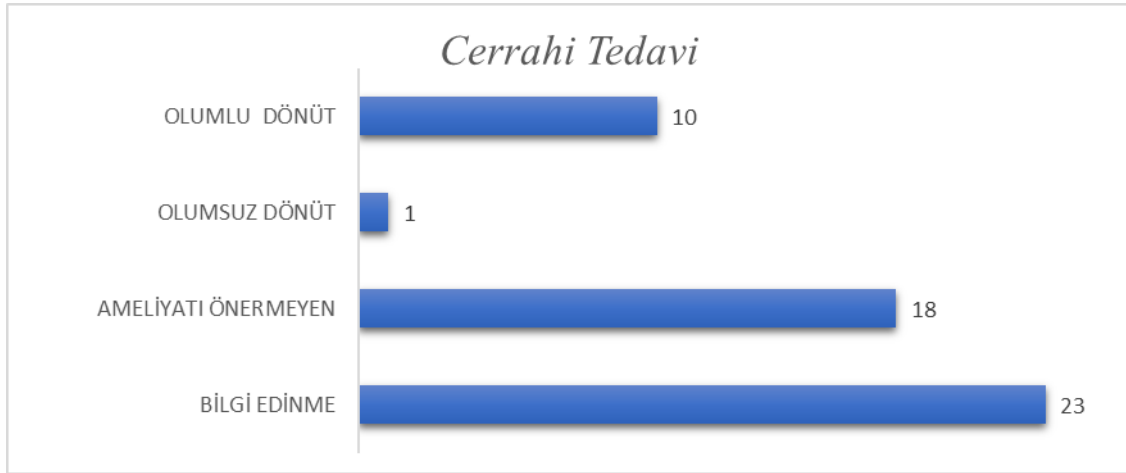
Tablo 2: İlaç kullanımı Yorum Dağılımı (Pozitif Tıp)

İncelenen pozitif tıp videosunda, bel fıtığı tedavi yöntemlerinden biri olan ilaç kullanımı ile alakalı toplam 15 yorum yapılmıştır. Yukarıdaki tabloda, pozitif tıp tedavi yöntemlerinden olan ilaç kullanımı ile ilgili yapılmış yorumların dağılımları verilmiştir. İlaç kullanımı ile alakalı yorum yapan kullanıcılardan 8 tanesi ilaç kullanımı ile ilgili olumlu dönütte bulunmuştur. Örneğin “*Merhaba fıtık ve patlamış fıtığım vardı uzun zamandır. Çektiğim bel ağrılarımdan İzmir’de Dr. Canberk Gül’ün uyguladığı enjeksiyon tedavisi ile ameliyat olmadan kurtuldum. Herkesin araştırmasını tavsiye ederim.*” şeklinde yaptığı yorumla bir kullanıcı, bel fıtığı rahatsızlığı olan kullanıcılara olumlu bir dönütte bulunmuştur.

İlaç kullanımı ile ilgili olumsuz bir dönütte bulunan kullanıcı; “*Ameliyattan korkuyorum, öne eğilemiyorum ve neurontin ilacı kullanıyorum, geçmiyor. O %5’lik kısımdayım sanırım ve etrafta fıtık olanların iyileştiğini görmedim*” şeklinde yorum yapmıştır. İlaç kullanımının kendisinde işe yaramadığını ifade etmiştir. Videodaki tedavi yöntemlerinden biri olan ilaç kullanıma *olumsuz dönüt* şeklinde yapılan yorum adedi sadece 1’dir.

Bu kategoride yapılan yorumlardan 6 adedi ise ilaç kullanımı ile alakalı bilgi edinme amaçlı yapılmıştır. İlacın nasıl kullanıldığı, hangi ilacın kullanıldığı gibi bilgileri edinmek isteyen kullanıcılar tarafından yapılmıştır. Örneğin; “*Hocam belimde çok şiddetli bir ağrı vardı. Ağrı kesici serum taktıktan sonra ağrı durdu ama sağ ayağım uyuştu neden cevap alabilir miyim, teşekkürler.*” şeklindeki yorumda ilacın etkisi ile ilgili bilgi edinilmek istenmektedir. Diğer bir yorumda “*Bilgiler için teşekkürler. 6 iğneyi tek seferde mi oldunuz? Bir de ücret le ilgili bilgi sorsam ayıp olmaz umarım. Ben bugün doktora gittim ameliyat dedi ve sizin gibi olmamak için elimden geleni yapacağım*” ilacın kullanımı ile alakalı bilgi edinilmek istenilmiştir.

6.3.2. Cerrahi Tedavi

Tablo 3: Cerrahi Tedavi Yorum Dağılımı (Pozitif Tıp)

Pozitif Tıp video yorumları incelendiğinde, kullanıcıların bel fitiği rahatsızlığı tedavi yöntemlerinden biri olan cerrahi tedavi ile alakalı toplam 52 yorum yaptıkları belirlenmiştir. Cerrahi tedavi yorumları 5 alt başlıkta yeniden gruplandırılmıştır. Yorumlar, cerrahi tedavi ile alakalı olumlu dönüt verenler, olumsuz dönüt verenler, cerrahi tedaviyi önermeyenler, cerrahi bir tedaviyi deneyimlememiş fakat olumsuz dönüt verenler ve cerrahi tedavi hakkında bilgi edinme amaçlı şeklinde belirlenmiştir.

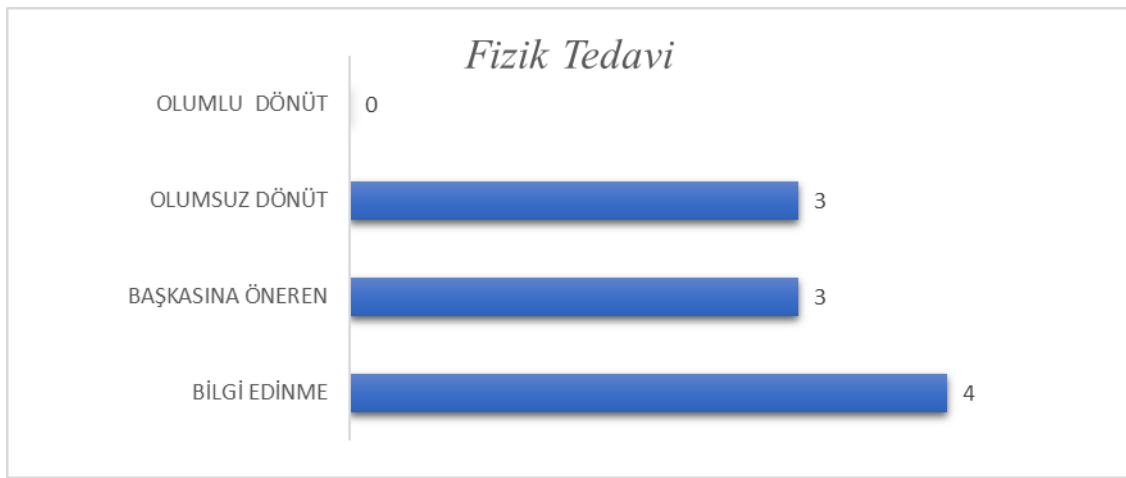
Cerrahi tedavi ilgili yorumların yarısına yakını bilgi edinme amaçlı yapılmıştır. 23 adet bilgi edinme amaçlı yapılan yorumda kullanıcılar cerrahi tedavinin nasıl yapılacağını, gerekliliğini, nerede yapılacağını öğrenmek istemişlerdir. “*Hocam merhaba bende bel fitiği var. Bana ameliyat söylediler en çok bacağımda ağrı var. Ameliyat şart mı?*” şeklinde yapılan yorumda bir kullanıcı ameliyatın gerekliliği hakkında bilgi edinmek istemiştir. “*Yapan devlet hastanesi var mı bildiğin İstanbul’da yapan?*” şeklinde yapılan yorumda ise kullanıcı ameliyatı nerede olabileceğini öğrenmek istemiştir.

Cerrahi tedavi ile alakalı yapılan 18 yorumda kullanıcılar cerrahi tedaviyi önermeyen yorumlarda bulunmuşlardır. Ameliyat olup olmamakta kararsız bir kullanıcının yorumunun altına cevap şeklinde yaptığı yorumda bir kullanıcı “*Ameliyat kesin olmayın iki ay ayağa kalkamazsınız eskisi gibi olmaz*” diyerek cerrahi tedaviyi önermemiştir. “*Arkadaşlar bu doktor dolandırıcı. Gittim yeni bel fitiği olgum hemen ameliyat önerdi. Para tuzağı. Devlet hastanesine gittim, ameliyata gerek yok dendi. İlaç kullanıyorum doktora gitmeyin.*” şeklinde yapılan yorumda da cerrahi tedavi kullanıcı tarafından önerilmemiştir.

“*Salam ben de L5 S1 den ameliyat oldum. Yalnız ameliyat olmadan 2 gün önce sol bacağımda şiddetli ağrılar oldu. Ertesi gün ağrı kesildi. Kalçamdan topuğuma kadar uyusukluk başladı. 3 gün sonra MR çekindim. Fıtık S1 kuyruk sokumuma sarkmış ve ameliyat oldum. Bir sene oldu uyusukluk hiç geçmedi. Hala devam ediyor daha kotu oldum eğilip doğrulurken belimde ağrılar oluyor. Parmak üzerine kalkamıyorum.*” şeklinde yapılan yorumda bir kullanıcı ameliyat olma öyküsünü olumsuz dönüt olarak anlatmıştır. Bu yorum cerrahi tedavi ile alakalı yapılan yorumlardaki tek olumsuz dönüttür.

Bel fıtığına yönelik cerrahi tedavi yöntemine yorumlarda 10 adet olumlu dönüt yapılmıştır. Bu kullanıcıların yorumlarından cerrahi tedavi yöntemini deneyimledikleri anlaşılmakta ve bu deneyimleri hakkında olumlu yorum yapmaktadırlar. *“Ben ameliyat oldum. Herhangi bir sorun yaşamadım. Eskisinden daha iyi durumdayım şu an. Aradan 10 sene geçmiştir.”*, *“Ben oldum vallahi billahi iyiyim. Bu doktor çok iyi, bunda oldum ne oturuyorum ne uzanıyorum ne yatıyordum. Ağrı sağ bacağımı perişan etmişti. Ben oldum 15 gün oldu şükür ağrı yok.”*, *“Ben 5 yıl önce doktor beyin anlattığı ameliyatı oldum ertesi gün kalktım, rahatça yürümeye başladım. Hastaneye geldiğimde ayağımın üzerine basamıyordum, doktoruma minnettarım.”* şeklindeki yorumlar cerrahi tedaviye yönelik yapılan olumlu dönütlere örnek teşkil etmektedir.

6.3.3. Fizik Tedavi

Tablo 4: Fizik Tedavi Yorum Dağılımı (Pozitif Tıp)

Bel fıtığına yönelik pozitif tıp tedavi yöntemlerinde biri olan fizik tedavi ile alakalı, videoya toplam 10 adet yorum yapılmıştır. Bu yorumlardan 4 adeti fizik tedavi ile ilgili, kullanıcılardan ya da videodaki konuşmacı doktordan bilgi edinmek amacıyla yapılmıştır. Fizik tedavi alıp işe yaramadığını dile getiren bir başka kullanıcıya *“Düzeldiniz mi? Patlamış fıtık mı?”* şeklinde soru sorarak fizik tedavi ile ilgili bilgi edinmek istemiştir.

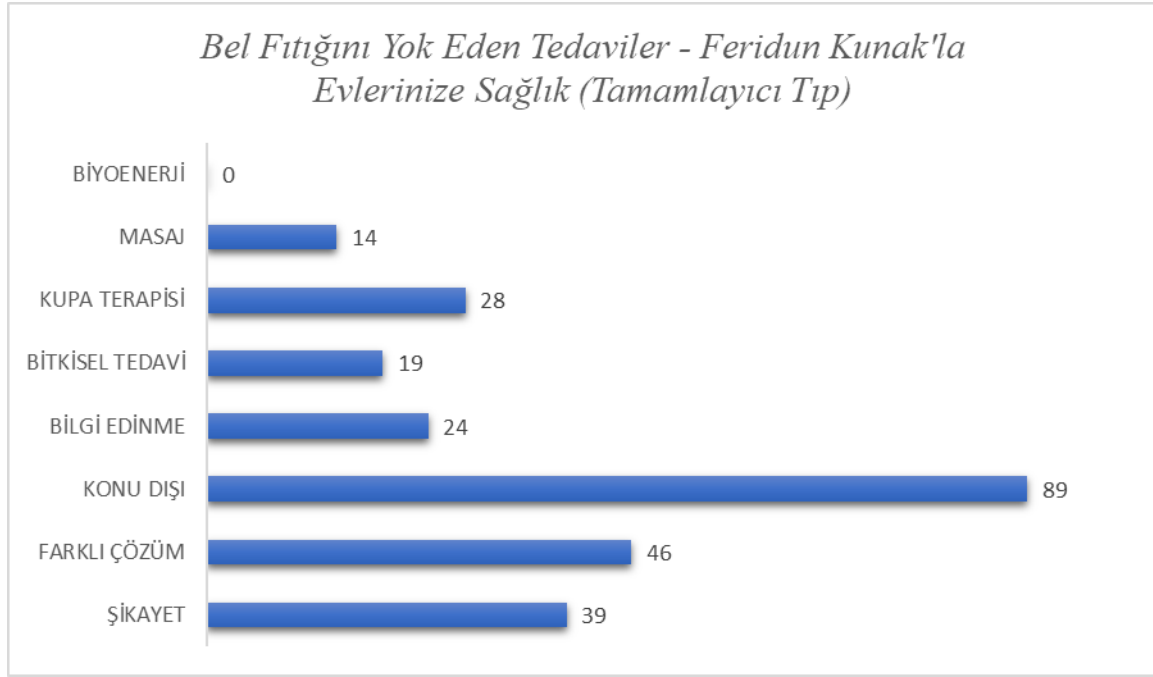
“Valla kardeşim sana önerim önce fizik tedavi ol kesinlikle. Tabi ki bu doktor gözetiminde olmalı. Doktorla baktınız iyileşmedi Ameliyat olursun o zaman ama önce denemen gerek.” şeklinde bir yorum yapan kullanıcı fizik tedavi yöntemini bir başka kullanıcıya önermektedir. Fizik tedaviyi bel fıtığına bir çözüm olarak öneren yorum sayısı 3’tür.

Fizik tedavi yöntemini deneyimleyen ve olumsuz dönüt şeklinde yorum yapan kullanıcıların sayısı 3’tür. Bu kullanıcılar fizik tedavinin bel fıtığı tedavisinde işe yaramadığını ifade eden yorumlarda bulunmuşlardır. Bu kategori de yapılan yorumlardan bir tanesi *“Hocam benim de belim tam 5 ay oldu, bir türlü iyileşemedim. Fizik tedavi oldum işe yaramadı. Beyin sinir cerrahisine gittim, 15 günlük iğne yazdı, o da yaramadı.”* şeklindedir. Bu videonun altındaki yorumlarda, fizik tedavi yöntemini bel fıtığı tedavisinde olumlu dönüt şeklinde ifade eden bir yoruma rastlanılmamıştır.

6.3.4. Yatak İstirahati

Bu kategoride yapılan yalnızca 2 yorum mevcuttur. Yorumlardan bir tanesi bel fitiğında yatak istirahatinin işe yaramadığını ifade etmektedir. Diğer yorumda ise yatak istirahati bir kullanıcı tarafından başkalarına önerilmekte ve bel fitiği için bir çözüm olarak ifade edilmektedir. Bu yorum, “*yatak istirahati... pek çok doktorun söylediği ama vermediği.*” şeklindedir.

6.4. Tamamlayıcı Tıp Örnek Videosuna Yapılan Yorumlar

Tablo 5: Tamamlayıcı Tıp Video Yorumları Dağılımı

Tamamlayıcı tıp örnek videosu içinde barındırdığı temalar (*Bitkisel Tedavi, Kupa Terapisi, Masaj ve Biyoenerji*) çerçevesinde incelenmiştir. 259 yorumun incelendiği videoda en çok yorum sayısı konu dışı yorumlardan oluşmaktadır. Toplam 89 yorumun olduğu bu kategoride kullanıcılar araştırma konularının dışında yorumlarda bulunmuşlardır. Bu yorumlardan bazıları; “*Kameramanın gülüp durması profesyonelliği yitirmiş, zaten yoktu da.*”, “*inanamıyorum şöyle şeylere ya*”, “*Âmin*”, “*hanumefendi neden mikrofon tutuyor? yaka mikrofonu zaten var.*” şeklindedir. Videodaki konuşmacının bel fitiği tedavisine yönelik olarak önerdiği biyoenerji ile ilgili herhangi bir yorum yapılmamıştır.

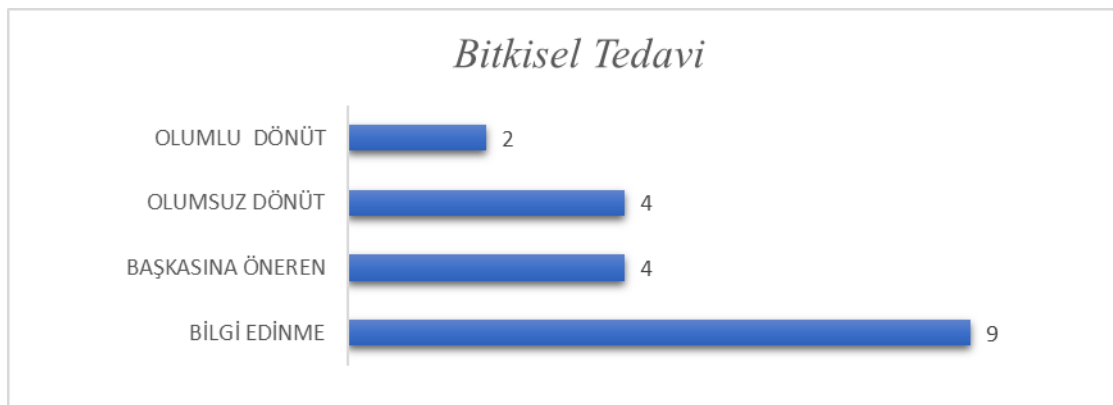
Videoya yapılan yorumların 46 adedini farklı çözüm önerileri oluşturmaktadır. Yani kullanıcılar tarafından, videodaki konuşmacının bel fitiği tedavisinde önerdiği yöntemlerin dışında bir tavsiye verilmiştir. “*Belinizi sakatlayacaksınız. Bu sahtekarı adam yerine koymayın. Doktora gidin bu adam şarlatan.*”, “*Selam hocam bilgilerinize sonsuz saygım var. Bu kupa işinde benim bir teknik önerim var, bunu hacamat için kullanılan vakum pompası ile yapsanız bence daha kolay olur. Bir de benim geliştirdiğim icatlar, buzdolabı motorundan yapmış olduğum vakum pompası var. Kullandığın kupanın ebadı ne olursa olsun çok güçlü çekiyor, hani böyle bir şey kullanırsanız sizin için daha kolay olur diye düşünüyorum. İsterseniz ben yapıp size gönderebilirim*”, “*Fıtıklara algoloji çözüm*

oluyor. 80 yaşındaki annemin düşme sonucu belinde fitik patlamıştı. Aldığımız hizmetten çok memnun kaldık. (Maltepe üniversitesi)” şeklindeki yorumlar bu kategorideki örneklerden bazılarıdır. Yorumlardan anlaşılacağı üzere bu kategorideki çözüm önerilerinin bazıları videodaki uygulayıcıya, bazıları da bel fitiği rahatsızlığı olanlara verilmiştir. Yorumların bazıları pozitif tıp yöntemlerini çözüm olarak önermektedir.

Videoya yapılan 39 yorumu kullanıcıların şikayetleri oluşturmaktadır. Kullanıcılar “Hocam bana da bel fitiği dedi doktor. İğne ilaç kullandım ama sağ bacağı çok ağrıyor. Ayakta duramıyorum, yürüyemiyorum hocam. Ne yapsam bilmiyorum, sana soruyorum.”, “Hocam mr sonucunda dış fitik çıktı. Sol ayağım dizime kadar çok ağrım var. Tedavi önerinizi bekliyorum. Saygılar.”, “selam hocam bende de bel fitiği var dediler. Bir de benim sol göğsüm çok ağrıyor. Acil cevap istiyorum, ne yapabilirim?” şeklindeki yorumlarla şikayetlerini dile getirmiş ve çözüm önerileri ricasında bulunmuşlar. Bu yorumlardan anlaşıldığı üzere bazı kullanıcılar doktora muayene olmuşlar, ancak pozitif tıp tedavi yöntemleri dışında bir çözüm arayışına girmişlerdir.

Yorumlardan 24 adedi bilgi edinmek amacıyla yapılmıştır. Kullanıcılar rahatsızlıkları hakkında hem videodaki konuşmacıdan hem de yorumlarda bulunan diğer kullanıcılardan bilgi edinmeye çalışmışlardır. Bu kategoride bilgi edinme tarzında olan yorumlar videodaki temalarını kapsamayan türdedir. Örneğin “Rica etsem nerede hacamat yaptırdınız yazar mısınız? Ben İstanbul’da oturuyorum. Size de çok geçmiş olsun.” gibi bir yorumda bir kullanıcı videodaki tedavi yöntemlerinin dışında olan hacamat hakkında bilgi edinmek istemiştir. Bilgi edinme türündeki yorumların bazıları pozitif tıp tedavi yöntemleri hakkında da olabilmektedir. “Ameliyat oldu mu şu an durumu nasıl?” şeklinde yorum yapan bir kullanıcı, başka bir kullanıcıdan cerrahi tedavi hakkında bilgi edinmek istemektedir. “Çok geçmiş olsun ben yeni ameliyat oldum. Ağrılarım gitti ama belimde kayma olmasına rağmen platin takılmadı. Sence bu hafif kayma geçer mi? Çelik korse takıyorum.” şeklindeki yorumuyla bir kullanıcı cerrahi tedaviden sonra yaşadığı sorun hakkında bilgi edinmek istemiştir.

6.4.1. Bitkisel Tedavi

Tablo 6: Bitkisel Tedavi Yorum Dağılımı (Tamamlayıcı Tıp)

Tamamlayıcı tıp tedavi yöntemlerinden olan ve videodaki konuşmacının sıklıkla önerdiği bitkisel tedavi yorumlarının dağılımı yukarıdaki tabloda verilmiştir. 19 adet yorum yapılan bu kategoride, kullanıcılar 9 yorumla bel

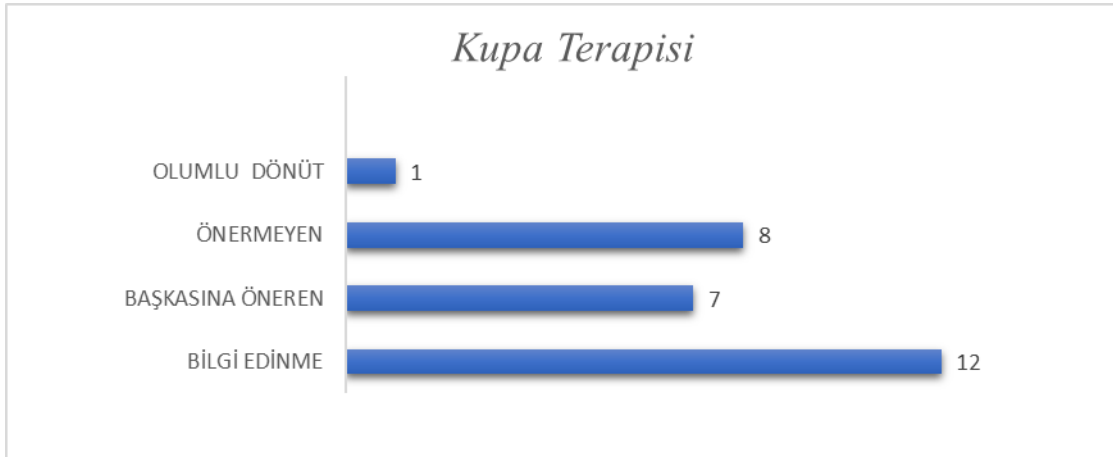
fitiğine bitkisel tedaviler çerçevesinde bir çözüm arayışında bulunmuşlardır. Kullanıcıların yaptığı “*Sadece saf zeytin yağı olsa olmaz mı?*”, “*Kuyruk yağı ve diğer yağları sürüp 1 hafta bekleyecek miyiz? Lütfen yapılışını detaylı yazar mısınız? Şimdiden teşekkür ederim, saygılarımla.*”, “*Susam yağı da katabilir miyiz?*” gibi yorumlar bel fitiğine yönelik bitkisel tedavi hakkında bilgi edinmek amacıyla yapılmıştır.

Bitkisel tedavi ile ilgili yapılan yorumların 4 adedinde kullanıcılar bir başkasına bu tedaviyi önermektedir. “*Zeytin yağıyla düzenli olarak masaj yapın. Ama omurganın direk üzerine değil. Çünkü omurga kemiklerinin arasında diskler var onları yırtabilirsiniz. 2 parmak mesafeyle masaj yapın çok bastırmadan. Hatta yağın içerisine çörek otunu dövüp koyun. Bu şekilde uygulayın. Allah'ın izniyle yaşamınızı daha rahat sürdürürsünüz. Ben yıllardır bel fitiği olan annem için bu şekilde uygulama yapıyorum.*”, “*Sana bir tavsiyede bulunacağım bel fitiğini kesin yok ediyor. Uygulama şekli dermarolle ile fitik olan bölgeye 5 dakika sürüyorsun, ondan sonra kantaron yağını süreceksin, sarı veya kırmızı kantaron fark etmez. Bu uygulamayı 2 günde 1 yapacaksın. 2 haftaya hiçbir şeyin kalmaz. Dermarolle nedir bilmiyorsan açıklayayım, dermarolle saçta uyguladığımız küçük iğneler şeklinde bir alettir. İnternet üzerinden 1 mm olan sipariş verebilirsin.*” şeklinde yorumlardan bazı kullanıcıların bitkisel tedavi yöntemlerini bir başka kullanıcıya önermektedir.

Bel fitiğine yönelik bitkisel tedavi yöntemlerini deneyimleyip olumsuz şekilde dönüt veren kullanıcı sayısı 4'tür. “*Hiçbir yağ, bel fitiğini yok etmiyor.*”, “*Böyle bir yağ yok. İnsanları kandırma, Allah'ın tokadını yersin bir gün.*” şeklindeki yorumlardan anlaşılacağı üzere bitkisel tedaviyi deneyimleyen bu kullanıcılar, bitkisel tedavinin kendilerinde işe yaramadığı yönünde olumsuz dönüt olarak yorumda bulunmuşlardır.

Bitkisel tedaviyi bel fitiğini tedavi etmek üzere kullanıp olumlu şekilde dönütte buldukları yorum sayısı yalnızca 2'dir. Yapılan 2 yorum şu şekildedir; “*Ben 21 senedir çekiyorum bu ağrıyı. Ama son 5 yıldır ağrılarım kesildi hacamat yaptım ve kuyruk yağını eritip 1 gün bekletin. Sonra zeytinyağı, sarı kantaron yağı ve çörek otu yağı ile karışım yapıp belinize sürün ve en az 1 hafta dursun. Senede bir defa ya hacamat yapın ya da kan verin. Allah'ın izniyle geçecek o ağrılar. Selam ve dua ile.*” ve “*Bende de patlamış dedi doktor. Olmadım ameliyat. Araştırdım aslında patlamış fitik tedaviye daha yatkın. Egzersiz, yürüyüş, yüzme, kendimi ardıç yağı ile masaj yaparak minimuma indirdim ağrıları Allah'ın izni ile.*” Bu iki yorumda kullanıcılar bitkisel tedavinin bel fitiği tedavisinde işe yaradığını ifade etmişlerdir.

6.4.2. Kupa Terapisi

Tablo 7: Kupa Terapisi Yorum Dağılımı (Tamamlayıcı Tıp)

Tamamlayıcı tıp örnek videosunda bel fıtığı tedavisine yönelik yöntemlerden bir tanesi de kupa terapisi. Bu yöntem hakkında yapılan yorum sayısı 28'dir. Bu kategorideki yorumların 12 adedini kupa terapisi ile ilgili bilgi edinme amaçlı yorumlar oluşturmaktadır. “Kupa kaç kere yapılacak? Gün aşırı mı, ayda bir kere mi? Fazla yaparsak zararı olur mu, o nedenle bilgi almak istedim hocam. Teşekkürler.”, “Hocam boyun bel fıtıklarım var her gün hastayım ağrılarım artıyor. Bir de riskli bölgede bunu kupa yapsam rahatlar mıyım? Teşekkür ederim” şeklindeki yorumlarla kullanıcılar kupa terapisi hakkında bilgi edinmek istemişlerdir.

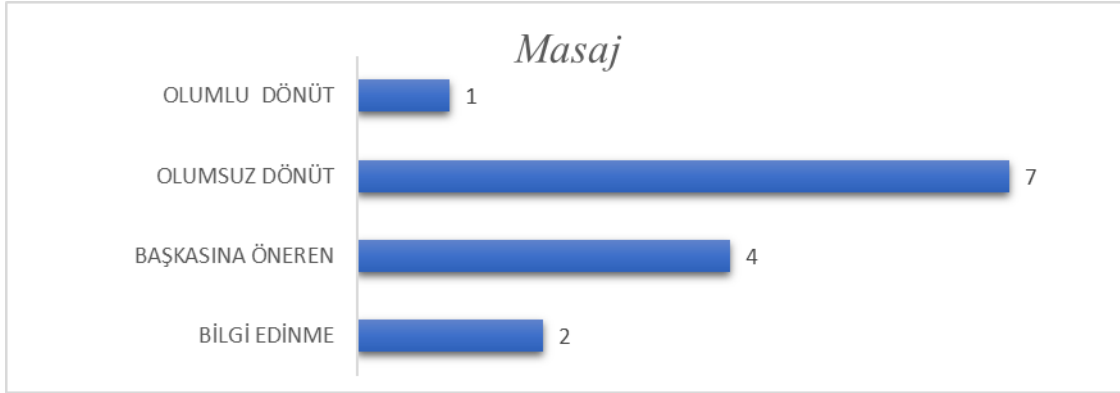
Kupa terapisini başkasına tavsiye eden yorum sayısı 7'dir. Bu yorumlarda kullanıcıların kupa terapisini deneyimleyip deneyimlemediği bilinmemektedir. Ancak “Düzenli olarak yapılırsa günde 1 kez yeterli gelir”, “Ufacık bir kupa müdahalesiyle bir şey olmaz. Esas oraya kan gelmesi lazım. O da bu müdahaleyle yapılıyor. Doğrudur” gibi yorumlarda kupa terapisi bel fıtığına kullanıcılar tarafından bir çözüm olarak önerilmiştir.

Kupa terapisini deneyimlemiş ya da deneyimlememiş kullanıcıların olumsuz dönüt şeklinde yaptığı yorum sayısı 8'dir. Bu 8 yorumda kullanıcılar bel fıtığı tedavisinde kupa terapisi yönteminin işe yaramadığını ya da yaramayacağını ifade etmişler ve diğer bel fıtığı mağdurlarına önermemişlerdir. “Kupa yaptırın da ayağa qaxa bilmirəm günlərcə (kupa terapisi yaptırdım, ayağa kalkamıyorum günlerdir)”, “Fıtıklı bölgeye kupa tutulmaz. Disk zaten dışarı taşmış. Kupa, o dışarı taşan diski daha da dışarı çekiyor. O yüzden kişiyi daha kötü yapar.”, “Bununla tedavi olsaydı doktor boşuna hastanede hasta bakardı. Geçici rahatlama bu sadece. Aksine bel fıtığında bardak çekmek iyi değildir.” şeklindeki yorumlarda kullanıcıların kupa terapisini bel fıtığı tedavisinde önermedikleri anlaşılmaktadır.

Kullanıcılar bel fıtığı tedavisi için kupa terapisini araştırmakta, bilgi edinmek istemekte ve önerildiğini görmektedir. Ancak kupa terapisi hakkında olumlu yorum sadece 1'dir. Kupa terapisi kategorisinde 12 bilgi edinme, 7 kez tavsiye edilme yorumu olmasına rağmen olumlu dönüt şeklinde sadece 1 yorum bulunmaktadır. “Allah razı olsun inşallah hocam. Ben tutuldum, kalkamadım. İki

gün sonra bunu yaptık 5 kibritle. Biraz acıttı ama ertesi gün ayağa kalktım, çok faydalı. Teşekkürler hocam.” şeklindeki yorum bu kategorideki tek yorumdur.

6.4.3. Masaj

Tablo 8: Masaj Yöntemi Yorum Dağılımı (Tamamlayıcı Tıp)

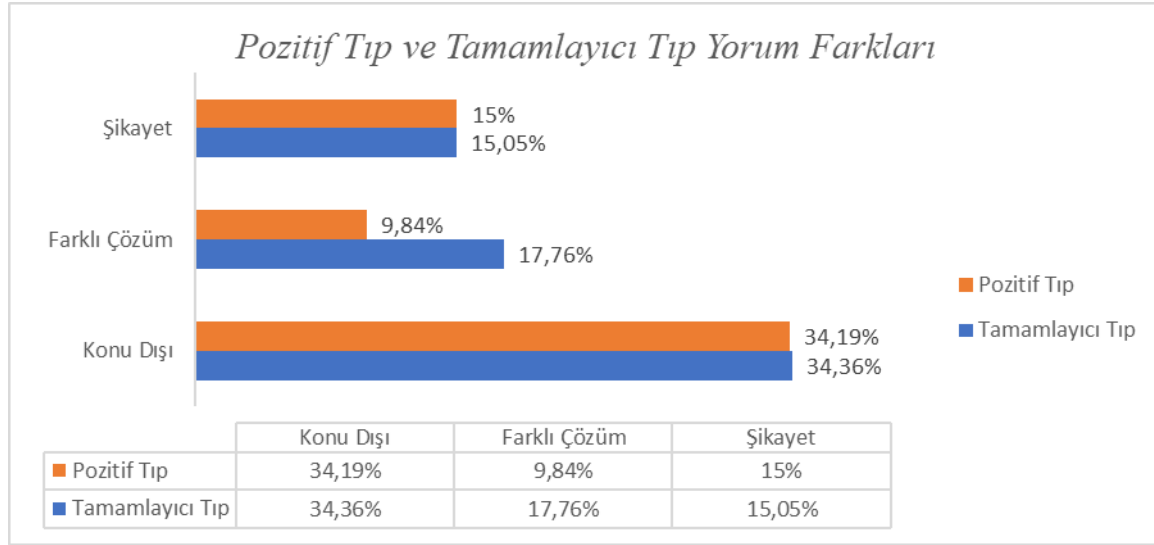
Tamamlayıcı tıp örnek videosu altına, videodaki konuşmacıya göre bel fıtığı tedavi yöntemlerinden biri olarak geçen masaj tekniği ile ilgili toplam 14 yorum yapılmıştır. Bu yorumların 2 adedini masaj tekniği hakkında bilgi edinme amaçlı yorumlar oluşturmaktadır. Kullanıcılar, *“Hocam bu yöntem geçici mi kalıcı mı?”* ve *“Zeynep Hanım merhaba ben de bu deritten mustaribim. Ameliyat olmak istemiyorum. Bu dediğiniz masajları nerde yaptırabiliriz? Teşekkürler.”* şeklinde yaptığı bu 2 yorumla masaj tekniği hakkında bilgi almak istediklerini ifade etmişlerdir.

“Mutlaka iyi bir masaj yaptırın bir masöze”, “Derin doku masajı yaptırın, 6 seansta hafifleyin”, “Nerde yaşıyorsunuz mutlaka derin doku masajı yaptırın. İnternette bölgenizde araştırın” gibi sayısı 4’ü bulan yorumlarda ise kullanıcılar masaj tekniğini bir başkasına önermektedirler. Ancak bu öneri yorumlarında bulunanların masaj tekniğini deneyip deneyimlemediği bilinmemektedir.

Masaj tekniğini bel fıtığı tedavisinde işe yaramadığını ifade eden yorum sayısı 7’dir. Bu kullanıcılar masaj tekniğini deneyimlemişler ve tamamlayıcı tıp örnek videosu altına olumsuz dönüt şeklinde yorumlarda bulunmuşlardır. Yorumlardan bazıları şu şekildedir; *“Yıllarca bu tarz şeyler yaptık. Daha da çoğaldı ağrı. Ameliyat oldum yeni doğmuş gibiyim. Mesele sinirin omurda sıkışması”, “Kardeşim ben 3 defa gittim bu şekilde yapıldı. Hiç faydası olmuyor eninde sonunda ameliyat oldum başka çaresi yok inanın.”*

Masaj tekniğinin işe yaradığını, deneyimlemiş bir kullanıcı tarafından onaylandığını gösteren yorum sayısı yalnızca 1’dir. Masaj tekniğinin bel fıtığı tedavisinde işe yaradığını ifade eden yorum, *“Bel fıtığı olan birine bu tarz ağır hareketleri ilk seansta fazla. Bedene yüklenerek yapılmamalı çok tehlikeli”* şeklindeki yorumla *“Yıllardır yapıyorum”* biçiminde cevap olarak yazılmıştır.

6.5. Pozitif Tıp ve Tamamlayıcı Tıp Videolarının Yorumlarındaki Farklar

Tablo 9: Pozitif Tıp ve Tamamlayıcı Tıp Örnek Videolarının Yorum Farkları

Çalışmanın bu kısmında Pozitif tıp ve tamamlayıcı tıp video örneklerinin altındaki yorumlar karşılaştırılarak incelenmiştir. Her iki videoya yapılan, kullanıcıların şikayetlerini ifade ettikleri yorumlar pozitif video örneğinde 15%, tamamlayıcı tıp örneğinde ise 15,05% şeklinde gerçekleşmiştir. Bu yorumların yakın çıkması, kullanıcıların her iki videoda bahsedilen tedavi yöntemlerine açık olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Kullanıcılar hem pozitif tıp tedavi yöntemlerini öneren videoda hem de tamamlayıcı tıp yöntemlerini öneren videolarda bel fıtığına çözüm aramaktadırlar. Kullanıcıların bel fıtığı ile ilgili şikayetlerini dile getirdikleri yorumlar incelendiğinde, kullanıcılar için tedavi yönteminin pozitif tıp ya da tamamlayıcı tıba ait olmasının önemli olmadığı değerlendirilebilir. Kullanıcıların sağlık sorunlarına pozitif ya da tamamlayıcı tıp paralelinde çok yakın oranlarla çözüm arayışında oldukları görülmektedir. Diğer bir ifadeyle her iki tedavi yaklaşımı da sağlık hizmeti alanlar tarafından eşit oranlarda tercih edilmektedir.

Video içerisinde bahsedilen tedavi konu dışı yorumlar hesaplandığında; pozitif tıp video örneği altına yapılan konu dışı yorum sayısı 34,19%, tamamlayıcı tıp örnek videosuna yapılan konu dışı yorum sayısı ise 34,36%'dır.

Örnek videoların yorumları incelendiğinde, pozitif tıp örnek videosu altına kullanıcılar tarafından yazılan farklı bir çözüm öneren yorumların sayısı hesaplandığında tüm yorumların 9,84%'üne tekabül etmektedir. Bu yorumların niteliği çalışmanın önceki başlıklarında anlatılmaktadır. Tamamlayıcı tıp örnek videosu altına yapılan farklı çözüm önerme yorumlarının oranı ise 17,76% olarak çıkmaktadır. Dolayısıyla çözüm önerilerinde bulunulan yorumlarda göze çarpan önemli bir farklılık söz konusudur. Bu durumda, kullanıcıların pozitif tıp yöntemleri aleyhine farklı çözüm önerisi daha az yaptıkları ortaya çıkmaktadır. Kullanıcılar, tamamlayıcı tıp videosu altına yaptıkları yorumlarda daha fazla farklı çözüm önerisinde bulunmuşlardır. Bu oranlara göre; pozitif tıp tedavi yöntemleri kullanıcılar arasında daha kabul görmüştür değerlendirilebilir. Pozitif tıbbın ortaya koyduğu tedavi yöntemleri tamamlayıcı tıba

göre tedavi açısından daha olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bu da hastaların mevcut tedavi yöntemlerini tamamlayıcı tıbbi göre daha yeterli bulmasına ve yeni çözüm arayışlarına girmemesine neden olmaktadır.

Sonuç

Bulgular incelendiğinde, *Youtube* platformunda bel fıtığı tedavisi arayan kullanıcıların tercihlerinin pozitif tıp tedavi yöntemleri yönünde olduğu görülmektedir. Pozitif tıp videoları altında yapılan yorumlarda, belirtilen tedavi yöntemlerine yönelik olumlu ifadelerin belirgin bir şekilde yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Kullanıcılar hem pozitif tıp hem de tamamlayıcı tıp yöntemlerini içeren videolarda benzer oranlarda bel fıtığı tedavisi hakkında bilgi aramaktadırlar. Özellikle, bel fıtığı şikayetlerini dile getiren kullanıcılar arasında tedavi yönteminin pozitif tıp veya tamamlayıcı tıp olmasının öncelikli bir etken olmadığı görülmüştür. Kullanıcılar, her iki yöntemi de değerlendirerek çözüm arayışında bulunmaktadır. Ancak, dikkat çeken bir nokta ise tamamlayıcı tıp videoları altında yapılan yorumlarda daha fazla farklı çözüm önerisi olduğudur. Bu durumda kullanıcıların tamamlayıcı tıp yöntemlerine, pozitif tıp yöntemlerine nazaran daha mesafeli oldukları çıkarımı yapılabilir. Öte yandan, pozitif tıp videoları altında yapılan yorumlarda konu dışı yorumların oranı ile tamamlayıcı tıp videoları altındaki oranlar arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Sonuç olarak, bel fıtığı tedavisi arayan kullanıcıların büyük bir kısmının pozitif tıp yöntemlerine daha fazla ilgi gösterdiği ve bu yöntemlerin genel olarak daha kabul gördüğü sonucuna varılabilir. Ancak, tamamlayıcı tıp yöntemleri de önemli bir yer tutmaktadır ve kullanıcılar arasında çeşitli alternatiflerle değerlendirilmektedir. Bu sonuçlar, sosyal medya platformlarının sağlıkla ilgili konularda kullanıcı tercihlerini etkileyen bir rol oynadığını göstermektedir.

Gelecekteki çalışmalar için sosyal medyadaki sağlık paylaşımlarını ele alırken kullanıcıların profilleri üzerinde daha derinlemesine bir analiz yapılması önerilebilir. Yaş, cinsiyet, coğrafi konum gibi demografik faktörlerin sağlık tercihleri üzerindeki etkisi anlaşılabilir, hedef kitlelere yönelik daha etkili içerik stratejileri oluşturulabilir. Farklı sosyal medya platformları arasındaki kullanıcı tercihleri ve etkileşim farklılıkları incelenebilir.

Kaynakça

- Afful-Dadzie, E., Afful-Dadzie, A., & Egala, S. B. (2021). Social Media in Health Communication: A Literature Review of Information Quality. *Health Information Management Journal*, 20(10), 15. <https://doi.org/10.1177/1833358321992683>
- Alter, A. (2017). *Irresistible: The Rise of Addictive Technology and The Business of Keeping Us Hooked* (1. bs). Penguin Press.
- Ambrose, T. (2022). Doctors Could Soon Face Action Over 'Misleading' Social Media Posts. <https://www.theguardian.com/uk-news/2022/apr/26/doctors-who-mislead-on-social-media-could-soon-face-regulatory-action>. (19.10.2023)
- Amedie, J. (2015). The Impact of Social Media on Society. *Pop Culture Intersections*, 2, 1-20.

- Apuke, O. D., & Omar, B. (2021). Social Media Affordances and Information Abundance: Enabling Fake News Sharing During the COVID-19 Health Crisis. *Health Informatics Journal*, 2. <https://doi.org/10.1177/14604582211021470>
- Arpacı, Ö. (2021). Sağlık Bakanlığı Tarafından Kabul Edilen Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları ve Bunların Hukuka Uygunluğunun Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(2), 1248-1251. <https://doi.org/10.33717/deuhfd.998230>
- Chen, J., & Wang, Y. (2021). Social Media Use for Health Purposes: Systematic Review. *Journal of Medical Interest Research*, 23(5), 16. <https://doi.org/10.2196/17917>
- DiFonzo, N., & Bordia, P. (2007). *Rumor Psychology Social and Organizational Approaches*. American Psychological Association.
- Hill, A. (2023). Social Media Triggers Children to Dislike Their Own Bodies, Says Study. <https://www.theguardian.com/society/2023/jan/01/social-media-triggers-children-to-dislike-their-own-bodies-says-study>. (19.10.2023).
- Işık, G. Ç., Aytar, H., Çevik, Y., Emektar, E., & Balıkcı, H. (2019). The Impact of Social Media News on the Health Perception of Society. *Annals of Medical Research*, 26(11), 2578. <https://doi.org/10.5455/annalsmedres.2019.09.514>
- Kanchan, S., & Gaidhane, A. (2023). Social Media Role and Its Impact on Public Health: A Narrative Review. *Cureus*, 15(1). <https://doi.org/10.7759/cureus.33737>
- Li, H., & Sakamoto, Y. (2014). Social Impacts in Social Media: An Examination of Perceived Truthfulness and Sharing of Information. *Computers in Human Behavior*, 41, 285-286. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2014.08.009>
- Lim, W. M. (2016). Social Media in Medical and Health Care: Opportunities and Challenges. *Marketing Intelligence & Planning*, 34(7), 26. <http://dx.doi.org/10.1108/MIP-06-2015-0120>
- OhHyun Jung Oh, H. J., & Lee, H. (2019). When Do People Verify and Share Health Rumors on Social Media? The Effects of Message Importance, Health Anxiety, and Health Literacy. *Journal of Health Communication*, 2. <https://doi.org/10.1080/10810730.2019.1677824>
- Palys, T. (2008). Purposive sampling. In L. M. Given (Ed.) *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. (Vol.2). Sage: Los Angeles, pp. 697-8.
- Primack, B. A., Shensa, A., Sidani, J. E., Whaitte, E. O., Lin, L. Y., Rosen, D., Colditz, J. B., Radovic, A., & Miller, E. (2017). Social Media Use and Perceived Social Isolation Among Young Adults in the U.S. *American Journal of Preventive Medicine*, 53(1), 1-2.
- Somer, P., & Lutz-Vatanoğlu, E. E. (2017). Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği'nin Hukuki ve Etik Açısından Değerlendirilmesi. *Anadolu Kliniği*, 22(1), 60. <https://doi.org/10.21673/anadoluklin.284478>

- Verma, G., Bhardwaj, A., Aledavood, T., Choudhury, M. D., & Kumar, S. (2022). Examining the Impact of Sharing COVID-19 Misinformation Online on Mental Health. *Nature Scientific Reports-Nature Portfolio*, 12(8045), 7. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-11488-y>
- Wu, T. (2017). *The Attention Merchants: Epic Struggle to Get Inside Our Heads* (1. bs). Atlantic Books.
- Zeeni, N., Kharma, A. J., & Mattar, L. (2021). Social Media Use Impacts Body Image and Eating Behavior in Pregnant Women. *Current Psychology*, 8. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01848-8>
- Zsila, A., & Reyes, M. E. S. (2023). Pros & Cons: Impacts of Social Media on Mental Health. *BMC Psychology*, 11(201).
- Zuboff, S. (2019). *The Age of Surveillance Capitalism-The Fight For a Human Future at the New Frontier of Power* (1. bs). Hachette Book Group.